અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

[૨૦૦૪] સપ્લી. ૪ એસ.સી.આર. ૩૯

કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, જયપુર

વિ.

જે.કે. ઉદયપુર ઉદ્યોગ લિ.

સપ્ટેમ્બર ૩, ૨૦૦૪

[એસ. એન. વરીયાવા અને જી. પી. માથુર, ન્યાયમૂર્તિઓ]

સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ રુલ્સ, ૧૯૪૪ – મોડવેટ યોજના – રુલ્સ ૫૭એએ, ૫૭-એબી – ખાણોમાંથી થોડા કિલોમીટર દૂર આવેલા પ્લાન્ટમાં સિમેન્ટના ઉત્પાદનમાં વપરાતા ચૂનાના પથ્થરનું ખોદકામ કરવા માટે ખાણોમાં વિસ્ફોટ કરવા વપરાતા વિસ્ફોટકો – સેનવેટ ક્રેડિટ – નામંજૂર કરાઈ – કમિશનર

(અપીલ્સ) દ્વારા તેને મંજૂર કરાઈ – મહેસૂલ વિભાગ દ્વારા કરાયેલી અપીલ પર, ઠેરવ્યું: 'ઇનપુટ્સ' નો ઉપયોગ ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર નહોતો – આકારણીદાર દ્વારા પોતે જ ખાણોનું સંચાલન કરવામાં આવતું હતું – આથી સત્તાવાળાઓ દ્વારા સેનવેટ ક્રેડિટ યોગ્ય રીતે નામંજૂર કરવામાં આવી હતી.

સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ એક્ટ, ૧૯૪૪, કલમ ૨(ઈ) – કારખાનું – વ્યાપ્તિ – ખોદકામ કરેલ કાચો માલ લઈ જવા માટે રોપવે દ્વારા કારખાના સાથે જોડાયેલી ખાણ એ કારખાનાનો ભાગ નથી કારણ કે તેમાં કોઈ ઉત્પાદન પ્રવૃત્તિ હાથ ધરવામાં આવતી નથી.

પદ્ધતિ અને કાર્યપ્રણાલી – સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ કેસોમાં સુપ્રિમ કોર્ટ સમક્ષ અપીલ – કારણ દર્શક નોટિસમાં કે એક્સાઇઝ સત્તાવાળાઓ સમક્ષ ન ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ પ્રથમ વખત ઉઠાવી શકાય નહીં.

સામાવાળા-આકારણીદાર સિમેન્ટના ઉત્પાદનમાં ઉપયોગ માટે ચૂનાના પથ્થરનું ખોદકામ કરવા માટે ખાણોમાં વિસ્ફોટ કરવા વિસ્ફોટકોનો ઉપયોગ

કરતો હતો. જ્યાં સિમેન્ટનું ઉત્પાદન થતું હતું તે પ્લાન્ટથી ખાણકામ વિસ્તાર થોડા કિલોમીટરના અંતરે આવેલો હતો. એપ્રિલથી ઓગસ્ટ ૨૦૦૦ ના સમયગાળા દરમિયાન, તેઓએ ખાણોમાં વપરાયેલા વિસ્ફોટકો પર સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ રુલ્સ, ૧૯૪૪ ના રુલ ૫૭ એબી હેઠળ સેનવેટ ક્રેડિટ લીધી હતી. અપીલકર્તા-મહેસૂલ વિભાગે આકારણીદારને કારણ દર્શક નોટિસ જારી કરી હતી કે ઉપરોક્ત ક્રેડિટ કેમ નામંજૂર ન કરવી અને તેમની સામે આગળની કાર્યવાહી કેમ ન કરવી, એવા આધારે કે ખાણોમાં બ્લાસ્ટિંગ હેતુ માટે વપરાયેલા વિસ્ફોટકોનો ઉપયોગ આખરી ઉત્પાદન એટલે કે સિમેન્ટના ઉત્પાદન માટે અથવા તેના સંબંધમાં કારખાનાના પરિસરમાં કરવામાં આવ્યો ન હતો; કે રુલ ૫૭ એબી મુજબ, ઇનપુટનો ઉપયોગ ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર થવો જોઈએ અને તેથી, ઉપરોક્ત રુલની શરતો મુજબ વિસ્ફોટકો એક્સાઇઝપાત્ર માલના ઉત્પાદન માટે ઇનપુટ્સ તરીકે યોગ્યતા ધરાવતા નથી. આકારણીદારે જવાબ આપ્યો હતો કે ખાણકામ વિસ્તાર તેમજ સિમેન્ટ ફેક્ટરી માત્ર પરસ્પર નિર્ભર જ નહોતા, પરંતુ એકબીજા સાથે સીધો સંબંધ ધરાવતા હતા; કે ખાણકામ પ્રવૃત્તિ અને ઉત્પાદન પ્રવૃત્તિને અલગ ઘટનાઓ તરીકે ગણી શકાય નહીં કારણ કે ચૂનાના પથ્થરના ખાણકામ વિના સિમેન્ટ પ્લાન્ટ ચલાવી શકાતો નથી અને તમામ વ્યવહારુ હેતુઓ માટે ખાણકામ વિસ્તાર એ કારખાના વિસ્તારનું વિસ્તરણ છે. આસિસ્ટન્ટ કમિશનર, સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝે સામાવાળા દ્વારા લેવામાં આવેલી સેનવેટ ક્રેડિટ નામંજૂર કરી હતી. આકારણીદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં

આવેલી અપીલ કમિશનર (અપીલ્સ) દ્વારા એવા તારણ પર મંજૂર કરવામાં આવી હતી કે વિસ્ફોટકો રુલ ૫૭-એબી ની શરતો મુજબ ઇનપુટ્સ છે. મહેસૂલ વિભાગે આ હુકમ સામે સેગાટ (સીઇજીએટી) સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી અને તે ફગાવી દેવામાં આવી હતી. આથી વર્તમાન અપીલો દાખલ કરવામાં આવી છે.

આકારણીદારે એવી દલીલ કરી હતી કે ચૂનાનો પથ્થર રોપવે દ્વારા ખાણોમાંથી કારખાનામાં લાવવામાં આવતો હતો અને તેથી, ખાણકામ વિસ્તાર એ કારખાના વિસ્તારનું વિસ્તરણ છે; અને સેનવેટ યોજના ૧-૪-૨૦૦૦ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી હતી પરંતુ રુલ ૫૭ એબી માં ૨૯-૮-૨૦૦૦ ના રોજ સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને તેને ૧-૪-૨૦૦૦ થી પૂર્વવર્તી અસર આપવામાં આવી હતી અને આ સુધારેલો રુલ જ પરિસ્થિતિનું સંચાલન કરશે.

અપીલો મંજૂર કરતાં, કોર્ટે

ઠેરવ્યું: ૧.૧. સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ રુલ્સ, ૧૯૪૪ ના રુલ ૫૭એએ માં, 'ઇનપુટ' ની વ્યાખ્યામાં 'ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર, આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદન માટે અથવા અન્ય કોઇપણ હેતુ માટે વપરાયેલ' શબ્દપ્રયોગ મહત્ત્વપૂર્ણ છે અને તે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે આ પેટા-નિયમની જરૂરિયાત સંતોષવા માટે, વસ્તુ અથવા

માલ ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર વપરાયેલો હોવો જોઈએ. જો વસ્તુ ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર વપરાયેલી ન હોય, તો તે રુલ ૫૭-એબી ના પેટા-નિયમ (ડી) ના અર્થમાં 'ઇનપુટ' રહેશે નહીં. રુલ ૫૭ એસી સેનવેટ ક્રેડિટ મંજૂર કરવાની શરતો સાથે સંબંધિત છે અને તેના પેટા-નિયમ (૧) હેઠળ ઉત્પાદનના કારખાનામાં ઇનપુટ્સ મળતાં જ આવી ક્રેડિટ તરત જ લઈ શકાય છે. આ જોગવાઈ પણ દર્શાવે છે કે સેનવેટ ક્રેડિટ મેળવવા માટે ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર 'ઇનપુટ્સ' ની વાસ્તવિક પ્રાપ્તિ અને ઉપયોગ આવશ્યક છે. આકારણીદારનો આ સ્વીકૃત કેસ છે કે ખાણોમાં બ્લાસ્ટિંગ હેતુ માટે વિસ્ફોટકોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે અને જ્યાં સિમેન્ટનું ઉત્પાદન થાય છે તે કારખાનામાં નહીં અને પરિણામે રુલ ૫૭ એએ ના પેટા-નિયમ (ડી) અને રુલ ૫૭ એસી ની સાદી ભાષા મુજબ તે 'ઇનપુટ' તરીકે યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરશે નહીં જેના માટે રુલ ૫૭ એબી હેઠળ સેનવેટ ક્રેડિટ લઈ શકાય. [૪૪-જી-એચ; ૪૫-એ-બી]

૧.૨. રુલ ૫૭ એએ ના પેટા-નિયમ (ડી) માં આપવામાં આવેલી 'ઇનપુટ' ની વ્યાખ્યા જે વર્તમાન કેસ માટે મહત્ત્વપૂર્ણ છે, તે ઉપરોક્ત ટાંકેલા રુલ ૫૭ એ ના સ્પષ્ટીકરણમાં જે રીતે સદર શબ્દની સમજૂતી આપવામાં આવી છે તેના કરતાં સંપૂર્ણપણે અલગ છે. પેટા-નિયમ ૫૭ એએ હેઠળ માત્ર એવી વસ્તુઓ અથવા માલ કે જેનો ઉપયોગ આખરી ઉત્પાદનના ઉત્પાદન માટે અથવા ઉત્પાદનના

કારખાનાની અંદર અન્ય કોઈપણ હેતુ માટે કરવામાં આવે છે તે જ 'ઇનપુટ' તરીકે યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકે છે. જો કે, રુલ પ૭એ ના મુખ્ય ભાગમાં આવો કોઈ પ્રતિબંધ અથવા શરત લાદવામાં આવી નહોતી. સ્પષ્ટીકરણ (એ) માં કોઈ શંકા વિના એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે રુલ ૫૭ એ ના હેતુ માટે, 'ઇનપુટ' માં એવા ઇનપુટ્સનો સમાવેશ થશે કે જેનું ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર ઉત્પાદન અને ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, અથવા આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનના સંબંધમાં ઉપયોગ થાય છે. પરંતુ આ સ્પષ્ટીકરણ કોઈપણ રીતે પેટા-નિયમ (૧) માં સમાવિષ્ટ મૂળભૂત જોગવાઈના વ્યાપને ઘટાડી કે પ્રતિબંધિત કરી શકતું નથી. [૪૬-જી-એચ; ૪૭-એ-બી]

જેપી રીવા સિમેન્ટ વિ. કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, રાયપુર, (૨૦૦૧) ૧૩૩ ઈએલટી ૩, બિનલાગુ ઠેરવ્યો.

૨. રોપવે એ માત્ર ચૂનાના પથ્થરના પરિવહન માટેનું એક સાધન અથવા વ્યવસ્થા છે. માત્ર એટલા માટે કે રોપવે કારખાનાને ખાણો સાથે જોડે છે, ખાણ પોતે તે કારખાનાનો ભાગ બનશે નહીં જ્યાં સિમેન્ટનું ઉત્પાદન થાય છે. તે તર્ક મુજબ, જો ખાણ સેંકડો માઇલ દૂર સ્થિત હોય પરંતુ ખનિજ અથવા કાચો માલ

લઈ જવા માટે રેલવે લાઈન દ્વારા કારખાના સાથે જોડાયેલી હોય તો પણ સદર ખાણ ઉત્પાદનના કારખાનાનો ભાગ બની જશે. સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૨(ઈ) માં 'કારખાના' ની વ્યાખ્યાને ધ્યાનમાં લેતાં, જે ખાણમાંથી કાચો માલ કાઢવામાં આવે છે અને તે અમુક અંતરે આવેલી હોય, પરંતુ ત્યાં કોઈ ઉત્પાદન પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવતી ન હોય, તે કારખાના તરીકે યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકતી નથી. [૫૦-બી-ઈ]

૩. ઉત્પાદક પોતે જોબ વર્કર હોઈ શકે નહીં. અહીં આકારણીદાર દ્વારા પોતે જ ખાણોનું સંચાલન કરવામાં આવે છે. તેથી, સુધારેલા રુલ ૫૭ એબી ની શરતો મુજબ પણ, આકારણીદાર ખાણકામ વિસ્તારમાં બ્લાસ્ટિંગ હેતુઓ માટે વપરાતા વિસ્ફોટકો માટે સેનવેટ ક્રેડિટ લઈ શકે નહીં. [૫૨-બી-સી]

દીવાની અપીલ અધિકારક્ષેત્ર: સિવિલ અપીલ નં. ૭૨૫૭-૭૨૫૮/૨૦૦૩.

એફ.ઓ. નં. એ/૧૦૧૭-૧૦૧૮/૨૦૦૨-એનબી/એસએમ માં એ. નં. ઈ/૭૨૦-૭૨૧/૨૦૦૨-એનબી/એસએમ માં સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ ગોલ્ડ

(કંટ્રોલ) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ, નવી દિલ્હીના તારીખ ૨૦.૮.૨૦૦૨ ના ચુકાદા અને હુકમ સામે.

અપીલકર્તા વતી ટી.એલ.વી. ઐયર, દિલીપ ટંડન, સુશ્રી સ્મિતા આઈ., પી. પરમેશ્વરન અને બી.કે. પ્રસાદ

સાથે

સિવિલ અપીલ નં. ૭૨૫૯-૭૨૬૧/૨૦૦૩.

સામાવાળા વતી વી. લક્ષ્મીકુમારન, આલોક યાદવ, રાજેશ કુમાર અને પ્રવીણ કુમાર

કોર્ટનો ચુકાદો નીચેના ન્યાયાધીશશ્રી દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો:

ન્યાયમૂર્તિ જી. પી. માથુર : આ સ્પેશિયલ લીવ અપીલો કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, જયપુર II દ્વારા કસ્ટમ્સ, એક્સાઇઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ)

એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ, નવી દિલ્હી (ટૂંકમાં સેગાટ) ના તારીખ ૨૦.૮.૨૦૦૨ ના ચુકાદા અને હુકમ સામે કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા અપીલકર્તા દ્વારા કમિશનર (અપીલ્સ) ના તે હુકમ સામે કરવામાં આવેલી અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી હતી જેમાં સામાવાળા મેસર્સ જે.કે. ઉદયપુર ઉદ્યોગ લિ. ને ખાણોમાં વપરાયેલા વિસ્ફોટકો પર સેનવેટ ક્રેડિટ મંજૂર કરવામાં આવી હતી.

આકારણીદાર સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫ ની અનુસૂચિના પ્રકરણ ૨૫ હેઠળ આવતા સિમેન્ટ ઉત્પાદનનો વ્યવસાય ચલાવે છે. આકારણીદારને રાજસ્થાન સરકાર દ્વારા ખાણપટ્ટો મંજૂર કરવામાં આવ્યો છે અને ખાણોમાંથી ઉત્ખનન કરાયેલ ચૂનાના પથ્થરનો ઉપયોગ સિમેન્ટના ઉત્પાદન માટે કરવામાં આવે છે. જ્યાં સિમેન્ટનું ઉત્પાદન થાય છે તે પ્લાન્ટથી ખાણકામ વિસ્તાર થોડા કિલોમીટરના અંતરે આવેલો છે. ખાણોમાં વિસ્ફોટ કરવાના હેતુ માટે વિસ્ફોટકોનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. એપ્રિલથી ઓગસ્ટ ૨૦૦૦ ના સમયગાળા દરમિયાન, આકારણીદારે ખાણોમાં વપરાયેલા વિસ્ફોટકો પર સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ રુલ્સ (ટૂંકમાં 'રુલ્સ') ના રુલ ૫૭-એબી હેઠળ સેનવેટ ક્રેડિટ લીધી હતી. આસિસ્ટન્ટ કમિશનર, સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ દ્વારા આકારણીદારને તારીખ ૧૮.૪.૨૦૦૧ ના રોજ અન્ય બાબતોની સાથે સાથે એવા આધારે નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી કે ખાણોમાં વિસ્ફોટ કરવાના હેતુ માટે વપરાયેલા

વિસ્ફોટકોનો ઉપયોગ આખરી ઉત્પાદન એટલે કે સિમેન્ટના ઉત્પાદન માટે અથવા તેના સંબંધમાં કારખાનાના પરિસરમાં કરવામાં આવ્યો ન હતો; કે રુલ ૫૭-એબી મુજબ, ઇનપુટનો ઉપયોગ ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર થવો જોઈએ અને તેથી, ઉપરોક્ત રુલની શરતો મુજબ વિસ્ફોટકો એક્સાઇઝપાત્ર માલના ઉત્પાદન માટે ઇનપુટ્સ તરીકે યોગ્યતા ધરાવતા નથી. આકારણીદારને કારણ દર્શાવવા જણાવાયું હતું કે રુલ ૫૭-એબી ના ઉલ્લંઘનમાં તેમના દ્વારા લેવાયેલી ઉપરોક્ત ક્રેડિટ શા માટે નામંજૂર ન કરવી અને સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ એક્ટની કલમ ૧૧એ સાથે વંચાણે લેતાં રુલ ૫૭એએચ ની જોગવાઈઓ હેઠળ તેમની પાસેથી વસૂલ ન કરવી અને વધુમાં, રુલ ૧૭૩ (ક્યુ) (૧) (બીબી) હેઠળ શા માટે દંડાત્મક કાર્યવાહી ન કરવી. આકારણીદારે અન્ય બાબતોની સાથે સાથે એવા આધારે નોટિસનો જવાબ આપ્યો હતો કે ખાણકામ વિસ્તાર તેમજ સિમેન્ટ ફેક્ટરી માત્ર પરસ્પર નિર્ભર જ નથી, પરંતુ એકબીજા સાથે સીધો સંબંધ ધરાવે છે; કે ખાણકામ પ્રવૃત્તિ અને ઉત્પાદન પ્રવૃત્તિને અલગ ઘટનાઓ તરીકે ગણી શકાય નહીં કારણ કે ચૂનાના પથ્થરના ખાણકામ વિના સિમેન્ટ પ્લાન્ટ ચલાવી શકાતો નથી અને તમામ વ્યવહારુ હેતુઓ માટે ખાણકામ વિસ્તાર એ કારખાના વિસ્તારનું વિસ્તરણ છે. આસિસ્ટન્ટ કમિશનર, સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝે તેમના તારીખ ૨૯.૮.૨૦૦૧ ના હુકમ દ્વારા આકારણીદાર દ્વારા લેવામાં આવેલી સેનવેટ ક્રેડિટ નામંજૂર કરી હતી, પરંતુ કોઈ દંડ લાદ્યો ન હતો. આકારણીદારે અપીલ દાખલ કરી હતી, જે કમિશનર (અપીલ્સ) દ્વારા એવા તારણ પર મંજૂર કરવામાં આવી હતી કે

વિસ્ફોટકો રુલ ૫૭-એબી ની શરતો મુજબ ઇનપુટ્સ છે અને સેનવેટ ક્રેડિટ મંજૂર કરવામાં આવી હતી. કમિશનર (અપીલ્સ) ના હુકમથી નારાજ થઈને મહેસૂલ વિભાગે સેગાટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી, પરંતુ તે ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

વિચારણા હેઠળનો મુખ્ય પ્રશ્ન એ છે કે શું ખાણોમાં વિસ્ફોટ કરવાના હેતુ માટે વપરાતા વિસ્ફોટકોને "ઇનપુટ્સ" ગણી શકાય કે જેથી રુલ ૫૭-એબી હેઠળ સેનવેટ ક્રેડિટ લેવા માટે તે યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકે. રુલ ૫૭-એબી નો સંબંધિત ભાગ જેના હેઠળ સેનવેટ ક્રેડિટ લઈ શકાય છે તે નીચે મુજબ વંચાય છે:

> "૫૭-એબી. સેનવેટ ક્રેડિટ. - (૧) આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદક અથવા નિર્માતાને નીચે મુજબની ક્રેડિટ (જેને હવે પછી સેનવેટ ક્રેડિટ તરીકે ઓળખવામાં આવશે) લેવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે, -
>
> (i) આ કાયદા હેઠળ ઉઘરાવવાપાત્ર, સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫ (૧૯૮૬ નો ૫) ની પ્રથમ અનુસૂચિ (જેને હવે પછી સદર પ્રથમ અનુસૂચિ તરીકે ઓળખવામાં આવશે) માં નિર્દિષ્ટ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ડ્યુટી;

(ii) સદર પ્રથમ અનુસૂચિના પેટા-શીર્ષક નં. ૨૪૦૧.૯૦, ૨૪૦૪.૯૯, ૫૪૦૨.૨૦, ૫૪૦૨.૩૨, ૫૪૦૨.૪૨, ૫૪૦૨.૪૩, ૫૪૦૨.૫૨, ૫૪૦૨.૬૨, ૮૪૧૫.૦૦, ૮૭૦૨.૧૦, ૮૭૦૩.૯૦, ૮૭૦૬.૨૧ અને ૮૭૦૬.૩૯ હેઠળ આવતા માલના સંબંધમાં સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ હેઠળ ઉઘરાવવાપાત્ર, સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫ ની બીજી અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ડ્યુટી;

(iii) એડિશનલ ડ્યુટીઝ ઓફ એક્સાઇઝ (ટેક્સટાઇલ એન્ડ ટેક્સટાઇલ આર્ટિકલ્સ) એક્ટ, ૧૯૭૮ (૧૯૭૮ નો ૪૦) ની કલમ ૩ હેઠળ ઉઘરાવવાપાત્ર વધારાની સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ડ્યુટી;

(iv) એડિશનલ ડ્યુટીઝ ઓફ એક્સાઇઝ (ગુડ્ઝ ઓફ સ્પેશિયલ ઇમ્પોર્ટન્સ) એક્ટ, ૧૯૫૭ (૧૯૫૭ નો ૫૮) ની કલમ ૩ હેઠળ ઉઘરાવવાપાત્ર વધારાની સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ડ્યુટી; અને

(v) કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૭૫ ની કલમ ૩ હેઠળ ઉઘરાવવાપાત્ર વધારાની ડ્યુટી, જે ઉપરોક્ત કલમો (i), (ii), (iii) અને (iv) હેઠળ નિર્દિષ્ટ એક્સાઇઝ ડ્યુટી સમકક્ષ હોય,

જે તારીખ ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૦૦ ના રોજ અથવા તે પછી કારખાનામાં મેળવેલ કોઈપણ ઈનપુટ્સ અથવા કેપિટલ ગુડ્ઝ પર ચૂકવવામાં આવી હોય.

સ્પષ્ટીકરણ. - ..... ."

રુલ્સ નો રુલ પઙએસી સેનવેટ ક્રેડિટ મંજૂર કરવાની શરતો સાથે સંબંધિત છે અને તેનો પેટા-નિયમ (૧) નીચે મુજબ વંચાય છે:

"(૧). - ઉત્પાદકના કારખાનામાં ઈનપુટ્સ મળતાં જ ઈનપુટ્સના સંબંધમાં સેનવેટ ક્રેડિટ તરત જ લઈ શકાશે".

રુલ પઙએએ વ્યાખ્યાઓ આપે છે અને તેનો પેટા-નિયમ (ડી) નીચે મુજબ વંચાય છે:

"(ડી) "ઈનપુટ" એટલે આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં અથવા તેના સંબંધમાં પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે વપરાયેલ અને આખરી ઉત્પાદનમાં સમાવિષ્ટ હોય કે ન હોય તેવો હાઇ સ્પીડ ડીઝલ

ઓઇલ અને મોટર સ્પિરિટ, જે સામાન્ય રીતે પેટ્રોલ તરીકે ઓળખાય છે તે સિવાયનો તમામ માલ, અને તેમાં આખરી ઉત્પાદનની સાથે ક્લિયર કરાયેલ આખરી ઉત્પાદનોના આનુષંગિક સાધનો (એક્સેસરીઝ), પેઇન્ટ તરીકે, અથવા પેકિંગ મટિરિયલ તરીકે, અથવા બળતણ તરીકે, અથવા ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર, આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદન માટે અથવા અન્ય કોઈપણ હેતુ માટે વપરાતી વીજળી કે વરાળ ઉત્પન્ન કરવા માટે વપરાતા માલનો સમાવેશ થાય છે, અને તેમાં લુબ્રિકેટિંગ ઓઇલ, ગ્રીસ, કટિંગ ઓઇલ અને કૂલન્ટ્સનો પણ સમાવેશ થાય છે.

સ્પષ્ટીકરણ.- હાઇ સ્પીડ ડીઝલ ઓઇલ અથવા મોટર સ્પિરિટ, જે સામાન્ય રીતે પેટ્રોલ તરીકે ઓળખાય છે, તેને કોઈપણ હેતુ માટે ઇનપુટ ગણવામાં આવશે નહીં".

"ઇનપુટ" ની વ્યાખ્યામાં "ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર, આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદન માટે અથવા અન્ય કોઈપણ હેતુ માટે વપરાયેલ" શબ્દપ્રયોગ મહત્ત્વપૂર્ણ છે અને તે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે આ પેટા-નિયમની જરૂરિયાત સંતોષવા માટે, વસ્તુ અથવા માલ ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર

વપરાયેલો હોવો જોઈએ. જો વસ્તુ ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર વપરાયેલી ન હોય, તો તે રુલ પ૭એએ ના પેટા-નિયમ (ડી) ના અર્થમાં "ઈનપુટ" રહેશે નહીં અને રુલ પ૭-એબી હેઠળ સેનવેટ ક્રેડિટ સ્વીકાર્ય રહેશે નહીં. રુલ પ૭એસી સેનવેટ ક્રેડિટ મંજૂર કરવાની શરતો સાથે સંબંધિત છે અને તેના પેટા-નિયમ (૧) હેઠળ ઉત્પાદનના કારખાનામાં ઈનપુટ્સ મળતાં જ આવી ક્રેડિટ તરત જ લઈ શકાય છે. આ જોગવાઈ પણ દર્શાવે છે કે સેનવેટ ક્રેડિટ મેળવવા માટે ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર "ઈનપુટ્સ" ની વાસ્તવિક પ્રાપ્તિ અને ઉપયોગ આવશ્યક છે. આકારણીદારનો આ સ્વીકૃત કેસ છે કે ખાણોમાં વિસ્ફોટ કરવાના હેતુ માટે વિસ્ફોટકોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે અને જ્યાં સિમેન્ટનું ઉત્પાદન થાય છે તે કારખાનામાં નહીં અને પરિણામે રુલ પ૭એએ ના પેટા-નિયમ (ડી) અને રુલ પ૭એસી ની સાદી ભાષા મુજબ તે "ઈનપુટ" તરીકે યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરશે નહીં જેના માટે રુલ પ૭-એબી હેઠળ સેનવેટ ક્રેડિટ લઈ શકાય.

સેગાટે આ અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠ દ્વારા *જેપી રીવા સિમેન્ટ વિ. કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, રાયપુર*, (૨૦૦૧) ૧૩૩ ઈએલટી ૩ માં આપવામાં આવેલા ચુકાદા પર એવું ઠરાવવા માટે આધાર રાખ્યો છે કે જો "ઈનપુટ્સ" ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર વપરાયા ન હોય તો પણ સેનવેટ ક્રેડિટ સ્વીકાર્ય રહેશે. આકારણીદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી લક્ષ્મીકુમારને પણ

ઉપરોક્ત ચુકાદા પર ભારે આધાર રાખ્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે તેમાં સ્પષ્ટપણે ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે નિયમ એવી જરૂરિયાત લાદતો નથી કે "ઇનપુટ્સ" નો ઉપયોગ કારખાનાના પરિસરમાં જ થવો જોઈએ અને તેથી, આકારણીદાર ખાણકામ વિસ્તારમાં વપરાયેલા વિસ્ફોટકો માટે સેનવેટ ક્રેડિટ લેવા માટે સંપૂર્ણપણે હકદાર હતા. કરવામાં આવેલી દલીલને ધ્યાનમાં રાખીને, સદર ચુકાદાની થોડી વિગતવાર તપાસ કરવી જરૂરી બને છે.

સદર કેસમાં આકારણીદારે (*જેપી રીવા સિમેન્ટ*) સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ રુલ્સના રુલ પઙએ હેઠળ મોડવેટ ક્રેડિટનો દાવો કર્યો હતો. રુલ પઙએ જેના હેઠળ મોડવેટ ક્રેડિટ લઈ શકાતી હતી તે નીચે મુજબ વંચાતો હતો:

> "રુલ પઙએ. લાગુ પડવાની બાબત. (૧) આ કલમની જોગવાઈઓ એવા તૈયાર એક્સાઇઝપાત્ર માલને (જેને હવે પછી "આખરી ઉત્પાદનો" તરીકે ઓળખવામાં આવશે) લાગુ પડશે, જે કેન્દ્ર સરકાર, સત્તાવાર ગેઝેટમાં જાહેરનામા દ્વારા, આ હેતુ માટે નિર્દિષ્ટ કરે, જેથી સદર આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં અથવા તેના સંબંધમાં વપરાયેલા માલ [પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે અને આખરી ઉત્પાદનમાં સમાવિષ્ટ હોય કે ન હોય] (જેને

હવે પછી "ઇનપુટ્સ" તરીકે ઓળખવામાં આવશે) પર ચૂકવવામાં આવેલ કોઈપણ એક્સાઇઝ ડ્યુટી અથવા કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૭૫ (૧૯૭૫ નો ૫૧) ની કલમ ૩ હેઠળની વધારાની ડ્યુટી, જે સદર જાહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે (જેને હવે પછી "નિર્દિષ્ટ ડ્યુટી" તરીકે ઓળખવામાં આવશે) ની ક્રેડિટ મંજૂર કરી શકાય અને આ કલમની જોગવાઈઓ તથા જાહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી શરતો અને પ્રતિબંધોને આધીન રહીને, કાયદા હેઠળ અથવા અન્ય કોઈપણ કાયદા હેઠળ આખરી ઉત્પાદનો પર ઉઘરાવવાપાત્ર એક્સાઇઝ ડ્યુટીની ચુકવણી સામે આ રીતે મંજૂર કરાયેલી ક્રેડિટનો ઉપયોગ કરી શકાય:

પરંતુ શરત એ છે કે કેન્દ્ર સરકાર એવો માલ અથવા માલના વર્ગો નિર્દિષ્ટ કરી શકે છે જેના સંબંધમાં નિર્દિષ્ટ ડ્યુટીની ક્રેડિટ મર્યાદિત કરી શકાય.

સ્પષ્ટીકરણ :- આ રુલના હેતુઓ માટે, "ઇનપુટ્સ" માં સમાવેશ થાય છે-

(એ) એવા ઇનપુટ્સ કે જેનું ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર ઉત્પાદન અને ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં અથવા તેના સંબંધમાં,

(બી) પેઇન્ટ અને પેકેજિંગ સામગ્રી,

(સી) બળતણ તરીકે વપરાતા ઇનપુટ્સ,

(ડી) વીજળી ઉત્પન્ન કરવા માટે વપરાતા ઇનપુટ્સ, જેનો ઉપયોગ ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદન માટે અથવા અન્ય કોઈપણ હેતુ માટે કરવામાં આવે છે, અને

(ઇ) આવા આખરી ઉત્પાદનની સાથે ક્લિયર કરાયેલ આખરી ઉત્પાદનના આનુષંગિક સાધનો (એક્સેસરીઝ), જેનું મૂલ્ય આખરી ઉત્પાદનના આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાં સમાવિષ્ટ છે, પરંતુ તેમાં સમાવેશ થતો નથી -

(i) .....(પ્રસ્તુત ન હોવાથી બાકાત રાખેલ છે)

(ii) .....(પ્રસ્તુત ન હોવાથી બાકાત રાખેલ છે)

(iii) .....(પ્રસ્તુત ન હોવાથી બાકાત રાખેલ છે)

(iv)..... (પ્રસ્તુત ન હોવાથી બાકાત રાખેલ છે)"

જોઈ શકાશે કે રુલ પઙએએ ના પેટા-નિયમ (ડી) માં આપવામાં આવેલી "ઇનપુટ" ની વ્યાખ્યા જે વર્તમાન કેસ માટે મહત્ત્વપૂર્ણ છે, તે ઉપર પુનઃઉત્પાદિત રુલ પઙએ ના સ્પષ્ટીકરણમાં જે રીતે સદર શબ્દની સમજૂતી આપવામાં આવી છે તેના કરતાં સંપૂર્ણપણે અલગ છે. રુલ પઙએએ ના પેટા-

નિયમ (ડી) હેઠળ માત્ર એવી વસ્તુઓ અથવા માલ કે જેનો ઉપયોગ આખરી ઉત્પાદનના ઉત્પાદન માટે અથવા ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર અન્ય કોઈપણ હેતુ માટે કરવામાં આવે છે તે જ "ઈનપુટ" તરીકે યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકે છે. જો કે, રુલ પઝએ ના મુખ્ય ભાગમાં આવો કોઈ પ્રતિબંધ અથવા શરત લાદવામાં આવી નહોતી. સ્પષ્ટીકરણ (એ) માં કોઈ શંકા વિના એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે રુલ પઝએ ના હેતુ માટે, "ઈનપુટ" માં એવા ઈનપુટ્સનો સમાવેશ થશે કે જેનું ઉત્પાદનના કારખાનાની અંદર ઉત્પાદન અને ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, અથવા આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનના સંબંધમાં ઉપયોગ થાય છે. પરંતુ આ સ્પષ્ટીકરણ કોઈપણ રીતે પેટા-નિયમ (૧) માં સમાવિષ્ટ મૂળભૂત જોગવાઈના વ્યાપને ઘટાડી કે પ્રતિબંધિત કરી શકતું નથી. વાસ્તવમાં, આ દ્રષ્ટિકોણ ખંડપીઠ દ્વારા પણ વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો છે જે ચુકાદાના ફકરા ૧૦ પરથી સ્પષ્ટ થશે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

> "રુલ પઝએ નું વાચન સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે જાહેરનામામાં આખરી ઉત્પાદનના ઉત્પાદનમાં અથવા તેના સંબંધમાં પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે વપરાયેલ માલ નિર્દિષ્ટ કરવાનો હોય છે. વર્તમાન કેસમાં, ઈનપુટ્સ, જેનો ઉપયોગ ઉત્પાદનના સંબંધમાં સીધો પણ કરવામાં આવે છે, તે રુલ પઝએ ના હેતુ માટે ઈનપુટ ગણાશે. રુલ પઝએ નો પેટા-નિયમ (૧)

કોઈપણ રીતે એવું નિર્દિષ્ટ કરતો નથી કે ઇનપુટ્સનો ઉપયોગ કારખાનાના પરિસરમાં જ થવો જોઈએ. રુલ ૫૭એ માં સમાવિષ્ટ સ્પષ્ટીકરણ માત્ર "ઇનપુટ" શબ્દના અર્થને વિસ્તૃત કરવા માટે છે અને તે કોઈપણ રીતે કારખાનાના પરિસરમાં ઇનપુટના ઉપયોગને પ્રતિબંધિત કરતું નથી કે સદર રુલ ૫૭એ એવી જરૂરિયાત પણ રાખતું નથી કે ઇનપુટ્સને કોઈપણ સમયે કારખાનાના પરિસરમાં લાવવા આવશ્યક છે."

વધુમાં મોડવેટ યોજના હેઠળ રુલ ૫૭-એફ નો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ જોગવાઈ કરતો હતો:

"૫૭-એફ. ઇનપુટ્સના ઉપયોગની પદ્ધતિ અને તેના પર ચૂકવેલ ડ્યુટીના સંબંધમાં મંજૂર કરાયેલ ક્રેડિટ. -

(૧) જેના સંબંધમાં રુલ ૫૭-એ હેઠળ ડ્યુટીની ક્રેડિટ મંજૂર કરવામાં આવી છે તેવા ઇનપુટ્સ -

(i) આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં અથવા તેના સંબંધમાં વાપરી શકાય છે જેના માટે આવા ઇનપુટ્સ કારખાનામાં લાવવામાં આવ્યા છે; ...."

.....

....."

જો કે, મોડવેટ યોજનાનો રુલ ૫૭-જે નીચે મુજબ વંચાતો હતો:

"૫૭-જે. મધ્યવર્તી ઉત્પાદનમાં વપરાયેલા ઇનપુટ્સના સંબંધમાં ડ્યુટીની ક્રેડિટ. - આ રુલ્સમાં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, કેન્દ્ર સરકાર, સત્તાવાર ગેઝેટમાં જાહેરનામા દ્વારા, આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં અથવા તેના સંબંધમાં ઉપયોગ માટે ઉત્પાદક દ્વારા મેળવેલા મધ્યવર્તી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં વપરાયેલા ઇનપુટ્સ નિર્દિષ્ટ કરી શકે છે, જેના સંબંધમાં સદર ઇનપુટ્સ પર ચૂકવવામાં આવેલી નિર્દિષ્ટ ડ્યુટી, જાહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી શરતો અને પ્રતિબંધોને આધીન રહીને, રુલ ૫૭-એ હેઠળ ક્રેડિટ તરીકે મંજૂર કરવામાં આવશે."

ત્યારબાદ ખંડપીઠે તારીખ ૧લી માર્ચ, ૧૯૯૪ ના રોજ રુલ ૫૭એ હેઠળ જારી કરાયેલા જાહેરનામાની નોંધ લીધી હતી અને ચુકાદાના ફકરા ૧૨ થી ૧૪ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

"૧૨. જેમ કે આપણે પહેલેથી જ જોયું છે, ટ્રિબ્યુનલે એવા નિષ્કર્ષ પર આવવા માટે રુલ ૫૭-એફ પર આધાર રાખ્યો છે કે જેના સંબંધમાં ડ્યુટીની ક્રેડિટનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે તેવા ઇનપુટ્સ એવા જ હોવા જોઈએ જે કારખાનાના પરિસરમાં વપરાયેલા હોય અથવા લાવવામાં આવ્યા હોય. ટ્રિબ્યુનલે, જો કે, રુલ ૫૭-જે ની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ લીધો નથી, જેનો શરૂઆતનો ભાગ સ્પષ્ટ કરે છે કે સદર રુલ અન્ય રુલ્સમાં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં લાગુ પડશે. રુલ ૫૭-જે મુજબ, જ્યારે કેન્દ્ર સરકારે જાહેરનામા દ્વારા આખરી ઉત્પાદનના ઉત્પાદનમાં અથવા તેના સંબંધમાં ઉપયોગ માટે ઉત્પાદક દ્વારા મેળવેલા મધ્યવર્તી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં વપરાયેલા ઇનપુટ્સ નિર્દિષ્ટ કર્યા હોય, ત્યારે આવા તમામ ઉત્પાદનો કે જેના પર ડ્યુટી ચૂકવવામાં આવી છે તેની ક્રેડિટ મંજૂર કરવામાં આવશે. આ રુલ ૫૭-જે ના અનુસંધાનમાં, તારીખ ૨૦.૬.૧૯૮૬ ના રોજ જાહેરનામું જારી કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં સમયાંતરે સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. જાહેરનામાનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:

ક્રમ નં.	ઇનપુટ્સની વિગતો	મધ્યવર્તી ઉત્પાદનોની વિગતો	આખરી ઉત્પાદનોની વિગતો

(૧	(૨)	(૩)	(૪)
૧.	સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫ (૧૯૮૬ નો ૫) ની અનુસૂચિ હેઠળ આવતો તમામ માલ, નીચે જણાવેલ સિવાય, એટલે કે, - (i) સદર કાયદાની અનુસૂચિના પ્રકરણ ૨૪ ના કોઈપણ શીર્ષક હેઠળ વર્ગીકૃત કરી શકાય તેવો માલ; (ii) સદર કાયદાની અનુસૂચિના શીર્ષક ૩૬.૦૫ અથવા	સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫ (૧૯૮૬ નો ૫) ની અનુસૂચિ હેઠળ આવતો તમામ માલ, નીચે જણાવેલ સિવાય, એટલે કે, - (i) સદર કાયદાની અનુસૂચિના પ્રકરણ ૨૪ ના કોઈપણ શીર્ષક હેઠળ વર્ગીકૃત કરી શકાય તેવો માલ; (ii) સદર કાયદાની અનુસૂચિના શીર્ષક ૩૬.૦૫ અથવા	સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫ (૧૯૮૬ નો ૫) ની અનુસૂચિ હેઠળ આવતો તમામ માલ, નીચે જણાવેલ સિવાય, એટલે કે, - (i) સદર કાયદાની અનુસૂચિના પ્રકરણ ૨૪ ના કોઈપણ શીર્ષક હેઠળ વર્ગીકૃત કરી શકાય તેવો માલ; (ii) સદર કાયદાની અનુસૂચિના શીર્ષક

	૩૭.૦૬ હેઠળ વર્ગીકૃત કરી શકાય તેવો માલ; (iii) સદર કાયદાની અનુસૂચિના પેટા-શીર્ષક ૨૭૧૦.૧૧, ૨૭૧૦.૧૨, ૨૭૧૦.૧૩, અથવા ૨૭૧૦.૧૯ (કુદરતી ગેસોલિન પ્રવાહી સિવાય) હેઠળ વર્ગીકૃત કરી શકાય તેવો માલ; (iv) સદર કાયદાની અનુસૂચિના શીર્ષક ૨૭.૧૦ હેઠળ વર્ગીકૃત કરી શકાય તેવું હાઇ-	૩૭.૦૬ હેઠળ વર્ગીકૃત કરી શકાય તેવો માલ; (iii) સદર કાયદાની અનુસૂચિના પેટા-શીર્ષક ૨૭૧૦.૧૧, ૨૭૧૦.૧૨, ૨૭૧૦.૧૩, અથવા ૨૭૧૦.૧૯ (કુદરતી ગેસોલિન પ્રવાહી સિવાય) હેઠળ વર્ગીકૃત કરી શકાય તેવો માલ; (iv) સદર કાયદાની અનુસૂચિના શીર્ષક ૨૭.૧૦ હેઠળ વર્ગીકૃત કરી શકાય તેવું હાઇ-	૩૬.૦૫ અથવા ૩૭.૦૬ હેઠળ વર્ગીકૃત કરી શકાય તેવો માલ; (iii) સદર કાયદાની અનુસૂચિના પ્રકરણ ૫૨ અથવા પ્રકરણ ૫૪ અથવા પ્રકરણ ૫૫ હેઠળ વર્ગીકૃત કરી શકાય તેવા વણેલા કાપડ (વોવન ફેબ્રિક્સ);

	સ્પીડ ડીઝલ ઓઇલ.	સ્પીડ ડીઝલ ઓઇલ.	

"૧૩. વિસ્ફોટકો પ્રકરણ ૩૬ માં ટેરિફ આઇટમ હોવાને કારણે કોલમ (૨) હેઠળ આવશે; મધ્યવર્તી ઉત્પાદન, એટલે કે ચૂનાનો પથ્થર પ્રકરણ ૨૫ દ્વારા આવરી લેવાયેલ હોવાને કારણે કોલમ (૩) હેઠળ આવશે; અને આખરી ઉત્પાદન, એટલે કે સિમેન્ટ પણ પ્રકરણ ૨૫ હેઠળ આવશે અને કોલમ (૪) હેઠળ આવશે. ઉપરોક્ત જાહેરનામા સાથે વંચાણે લેતાં રુલ ૫૭-જે નું વાચન કોઈપણ શંકાને સ્થાન આપતું નથી કે મધ્યવર્તી ઉત્પાદનના ઉત્પાદનમાં વપરાયેલા ઇનપુટ્સના સંબંધમાં પણ, જે ઉત્પાદનનો ઉપયોગ પછીથી આખરી ઉત્પાદનના ઉત્પાદન માટે કરવામાં આવે છે, ઉત્પાદકને ઇનપુટના સંબંધમાં ચૂકવેલ ડ્યુટી પર ક્રેડિટ મેળવવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે. વિસ્ફોટકો પર ડ્યુટી ચૂકવવામાં આવી હતી અને અપીલકર્તાઓ ક્રેડિટનો દાવો કરવા માટે હકદાર રહેશે કારણ કે વિસ્ફોટકોનો ઉપયોગ મધ્યવર્તી ઉત્પાદન, એટલે કે ચૂનાના પથ્થરના ઉત્પાદન માટે કરવામાં આવ્યો હતો, જેનો ઉપયોગ બદલામાં સિમેન્ટના ઉત્પાદન માટે કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૪. તેથી, અમે અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલ સાથે સહમત છીએ કે રુલ ૫૭-એ માં વપરાયેલી વ્યાપક ભાષા અપીલકર્તાઓને લાભનો દાવો કરવા માટે હકદાર બનાવે છે જ્યારે સદર રુલને રુલ ૫૭-જે સાથે વંચાણે લેવામાં આવે."

નોંધનીય છે કે સેનવેટ યોજના હેઠળ મોડવેટ યોજનાના રુલ ૫૭-જે જેવી કોઈ સમાન જોગવાઈ નથી.

મોડવેટ અને સેનવેટ ક્રેડિટની યોજનાઓ અલગ હોવાથી અને રુલ્સના રુલ ૫૭એએ ના પેટા-નિયમ (ડી) માં આપવામાં આવેલી "ઈનપુટ" ની વ્યાખ્યા તેમજ રુલ ૫૭-જે જેવા નિયમના લોપને ધ્યાનમાં લેતાં, *જેપી રીવા સિમેન્ટ (ઉપર મુજબ)* નો સિદ્ધાંત અહીં લાગુ થઈ શકે નહીં.

આકારણીદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી લક્ષ્મીકુમારને એવી રજૂઆત કરી છે કે ચૂનાનો પથ્થર રોપવે દ્વારા ખાણોમાંથી કારખાનામાં લાવવામાં આવે છે અને તેથી, ખાણકામ વિસ્તાર એ કારખાના વિસ્તારનું વિસ્તરણ છે. કરવામાં આવેલી રજૂઆત સ્વીકારવી મુશ્કેલ છે. રોપવે એ માત્ર ચૂનાના પથ્થરના પરિવહન માટેનું

એક સાધન અથવા વ્યવસ્થા છે. માત્ર એટલા માટે કે રોપવે કારખાનાને ખાણો સાથે જોડે છે, ખાણ પોતે તે કારખાનાનો ભાગ બની જશે નહીં જ્યાં સિમેન્ટનું ઉત્પાદન થાય છે. તે તર્ક મુજબ, જો ખાણ સેંકડો માઇલ દૂર સ્થિત હોય પરંતુ ખનિજ અથવા કાચો માલ લઈ જવા માટે રેલવે લાઇન દ્વારા કારખાના સાથે જોડાયેલી હોય, તો પણ સદર ખાણ ઉત્પાદનના કારખાનાનો ભાગ બની જશે. 'કારખાનું' સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૨ (ઈ) માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યું છે અને તે નીચે મુજબ વંચાય છે:

> ""કારખાનું" એટલે કોઈપણ પરિસર, તેના આંગણા (પ્રીસિન્ક્ટ્સ) સહિત, જેમાં અથવા તેના કોઈપણ ભાગમાં મીઠા સિવાયના એક્સાઇઝપાત્ર માલનું ઉત્પાદન કરવામાં આવતું હોય, અથવા જેમાં કે જેના કોઈપણ ભાગમાં આ માલના ઉત્પાદન સાથે જોડાયેલી કોઈપણ ઉત્પાદન પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવતી હોય અથવા સામાન્ય રીતે હાથ ધરવામાં આવતી હોય."

આ વ્યાખ્યાને ધ્યાનમાં લેતાં, જે ખાણમાંથી કાચો માલ કાઢવામાં આવે છે અને તે અમુક અંતરે આવેલી હોય, પરંતુ ત્યાં કોઈ ઉત્પાદન પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવતી ન હોય, તે કારખાના તરીકે યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકતી નથી.

આકારણીદારના વિદ્વાન વકીલે છેલ્લે એવી રજૂઆત કરી છે કે સેનવેટ યોજના તારીખ ૧.૪.૨૦૦૦ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ રુલ પ૭-એબી માં તારીખ ૨૯.૮.૨૦૦૦ ના રોજ સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને તેને ૧.૪.૨૦૦૦ થી પૂર્વવર્તી અસર આપવામાં આવી હતી, અને આ સુધારેલો રુલ જ પરિસ્થિતિનું સંચાલન કરશે. આ દલીલ આકારણીદાર દ્વારા કારણ દર્શક નોટિસના જવાબમાં લેવામાં આવી નહોતી, કે કોઈપણ એક્સાઇઝ સત્તાવાળાઓ સમક્ષ પણ ઉઠાવવામાં આવી નહોતી. આ અદાલતમાં પ્રથમ વખત નવી દલીલ ઉઠાવવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. જો કે, સુધારેલા રુલને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો પણ, આકારણીદારને કોઈ લાભ મળી શકે નહીં. સુધારેલો રુલ પ૭-એબી નીચે મુજબ વંચાય છે:

> "(૧) આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદક અથવા નિર્માતાને નીચે મુજબની ક્રેડિટ (જેને હવે પછી સેનવેટ ક્રેડિટ તરીકે ઓળખવામાં આવશે) લેવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે,-

(i) આ કાયદા હેઠળ ઉઘરાવવાપાત્ર, સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫ (૧૯૮૬ નો ૫) ની પ્રથમ અનુસૂચિ (જેને હવે પછી સદર પ્રથમ અનુસૂચિ તરીકે ઓળખવામાં આવશે) માં નિર્દિષ્ટ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ડ્યુટી;

(ii) સદર પ્રથમ અનુસૂચિના પેટા-શીર્ષક નં. [૨૪૦૧.૯૦, ૨૪૦૪.૪૦, ૨૪૦૪.૫૦, ૨૪૦૪.૯૯] ૫૪૦૨.૨૦, ૫૪૦૨.૩૨, ૫૪૦૨.૪૨, ૫૪૦૨.૪૩, ૫૪૦૨.૫૨, [૫૪૦૨.૬૨, ૫૭૦૩.૯૦, ૮૪૧૫.૦૦, ૮૭૦૨.૧૦, ૮૭૦૩.૯૦, ૮૭૦૬.૨૧, ૮૭૦૬.૩૯ અને ૮૭૧૧.૨૦] હેઠળ આવતા માલના સંબંધમાં સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ હેઠળ ઉઘરાવવાપાત્ર, સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૮૫ ની બીજી અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ડ્યુટી;

(iii) એડિશનલ ડ્યુટીઝ ઓફ એક્સાઇઝ (ટેક્સટાઇલ એન્ડ ટેક્સટાઇલ આર્ટિકલ્સ) એક્ટ, ૧૯૭૮ (૧૯૭૮ નો ૪૦) ની કલમ ૩ હેઠળ ઉઘરાવવાપાત્ર વધારાની સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ડ્યુટી;

(iv) એડિશનલ ડ્યુટીઝ ઓફ એક્સાઇઝ (ગુડ્ઝ ઓફ સ્પેશિયલ ઇમ્પોર્ટન્સ) એક્ટ, ૧૯૫૭ (૧૯૫૭ નો ૫૮) ની કલમ ૩ હેઠળ ઉઘરાવવાપાત્ર વધારાની સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ડ્યુટી; અને

(v) કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૭૫ ની કલમ ૩ હેઠળ ઉઘરાવવાપાત્ર વધારાની ડ્યુટી, જે ઉપરોક્ત કલમો (i), (ii), (iii) અને (iv) હેઠળ નિર્દિષ્ટ એક્સાઇઝ ડ્યુટી સમકક્ષ હોય,

જે તારીખ ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૦૦ ના રોજ અથવા તે પછી કારખાનામાં મેળવેલ કોઈપણ ઇનપુટ્સ અથવા કેપિટલ ગુડ્ઝ પર ચૂકવવામાં આવી હોય, જેમાં ભારત સરકારના નાણાં મંત્રાલય (મહેસૂલ વિભાગ) ના તારીખ ૨૫મી માર્ચ, ૧૯૮૬ ના જાહેરનામા નં. ૨૧૪/૮૬ - સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, જીએસઆર નં. ૫૪૭(ઇ) તારીખ ૨૫મી માર્ચ, ૧૯૮૬ માં

સમાવિષ્ટ મુક્તિનો લાભ મેળવતા જોબ-વર્કર દ્વારા મધ્યવર્તી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં વપરાયેલા કોઈપણ ઇનપુટ્સ અથવા કેપિટલ ગુડ્ઝ પર ચૂકવવામાં આવેલી સદર ડ્યુટીનો સમાવેશ થાય છે, અને જે ઉત્પાદક દ્વારા તારીખ ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૦૦ ના રોજ અથવા તે પછી આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં અથવા તેના સંબંધમાં ઉપયોગ માટે મેળવવામાં આવ્યા હોય."

આ જોગવાઈ દર્શાવે છે કે ઉત્પાદક અથવા નિર્માતાને તારીખ ૨૫મી માર્ચ, ૧૯૮૬ ના જાહેરનામા નં. ૨૧૪/૮૬ માં સમાવિષ્ટ મુક્તિનો લાભ મેળવતા જોબ-વર્કર દ્વારા મધ્યવર્તી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં વપરાયેલા અને આખરી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં અથવા તેના સંબંધમાં ઉપયોગ માટે ઉત્પાદક દ્વારા મેળવેલા કોઈપણ ઇનપુટ્સ પર ચૂકવેલ સેનવેટ ક્રેડિટ લેવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે.

જાહેરનામા નં. ૨૧૪/૮૬ નું સ્પષ્ટીકરણ I નીચે મુજબ વંચાય છે:

"સ્પષ્ટીકરણ I. - આ જાહેરનામાના હેતુઓ માટે, "જોબ વર્ક" શબ્દપ્રયોગ એટલે જોબ વર્કરને પૂરા પાડવામાં આવેલા કાચા માલ અથવા અર્ધ-તૈયાર માલ પર પ્રક્રિયા કરવી અથવા તેના પર કામ કરવું, જેથી કોઈ વસ્તુના

ઉત્પાદન અથવા અંતિમ ઓપ આપવા તરફ દોરી જતી પ્રક્રિયાનો કોઈ ભાગ અથવા સમગ્ર પ્રક્રિયા પૂર્ણ થાય અથવા કોઈપણ પ્રક્રિયા કે જે ઉપરોક્ત પ્રક્રિયા માટે આવશ્યક હોય."

ઉત્પાદક અથવા નિર્માતા પોતે જોબ વર્કર હોઈ શકે નહીં. અહીં આકારણીદાર દ્વારા પોતે જ ખાણોનું સંચાલન કરવામાં આવે છે. તેથી, સુધારેલા રુલ ૫૭-એબી ની શરતો મુજબ પણ, આકારણીદાર ખાણકામ વિસ્તારમાં વિસ્ફોટ કરવાના હેતુઓ માટે વપરાતા વિસ્ફોટકો માટે સેનવેટ ક્રેડિટ લઈ શકે નહીં.

ઉપર કરવામાં આવેલી ચર્ચાને ધ્યાનમાં લેતાં, અપીલો ખર્ચ સહિત મંજૂર કરવામાં આવે છે.

સેગાટ અને કમિશનર (અપીલ્સ) દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમો રદબાતલ કરવામાં આવે છે.

આ અપીલોમાં સંકળાયેલો મુદ્દો બિલકુલ સમાન છે. તે અનુસાર આ અપીલો ખર્ચ સહિત મંજૂર કરવામાં આવે છે અને સેગાટ તેમજ કમિશનર (અપીલ્સ) દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમો રદબાતલ કરવામાં આવે છે.

વી.એસ.એસ.

અપીલો મંજૂર કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.